

Tale ved nyttår 1. januar 2020

Kjære alle sammen, både du som sitter her i vårt nyrenoverte Veveri og lytter, og du som sitter et annet sted og leser i papir eller på nett. I år har jeg tenkt å begynne med en personlig historie. Familien min og jeg flyttet hit til Ålgård og Gjesdal for litt over 20 år siden. For tyve år og en halv dag siden befant jeg meg i Edlandshagen eller Perlå sammen med hundrevis av andre gjesdalbuer for å delta på det felles nyttårsarrangement som fant sted nettopp der i høve det forrige decenniets siste nyttårssnu. Tenk at det er tyve år siden vi trodde at datamaskiner og Tv'er og alskens andre elektroniske dippedutrier skulle få elektronisk åndenød når vi på et for datamaskinene og elektronikken uforståelig vis skulle bukseres inn i et nytt årtusen. Datamaskinene klarte seg. Derfor husker jeg bedre det felles fyrverkeri vi samlet oss om for tyve år siden. Var det noe vi skulle tenkt på igjen?

Men det var ikke der jeg skulle begynne. Jeg ville begynne med en tanke jeg gjorde meg allerede før jeg flyttet hit. Siden jeg skulle flytte til en ny plass, bli innbygger i en ny kommune og medlem av et nytt lokalsamfunn, så bestemte jeg meg for at jeg skulle si ja hvis noen spurte om jeg ville bidra i lokalsamfunnet. Dere hører at dette ligner litt på den type nyttårsforsett vi ofte stabler opp litt halvhjertet og julekake- og pinnekjøttmett en eller annen gang i romjulen, et sånt nyttårsforsett som vi glemmer allerede første uke inn i det nye året. Det kunne blitt et slikt halvhjertet forsett, for jeg ble satt på prøve bare et par uker etter at jeg var kommet hit. På et foreldremøte for 5. klasse på Ålgård skole, ble det helt i starten på møtet tatt opp en presserende sak.

Det skulle velges representanter til 17. mai-komiteen. Dere ser gjerne for dere et slikt øyeblikk fra et foreldremøte, f.eks. ved valg av klassekontakter. De fleste foreldre ser ned i golvet av frykt for å bli utpekt. Foreldrene på dette møtet kikket ned i golvet, jeg også tror jeg, men så husket jeg min egen beslutning. Jeg skulle si ja hvis noen spurte meg. Her ble jeg spurt. Jeg rakte opp hånden. Mitt verv i 17. maikomiteen ble min første innsats for og i mitt nye lokalsamfunn, men ikke den siste. Jeg rakk seinere opp hånden når jeg ble spurt om å gå dugnad her og der, sitte i FAU, være trener, oppmann, styremedlem eller styreleder i et idrettslag. Jeg har fortsatt å rekke opp hånden inn i samfunnsliv og politikk, og her står jeg nå med kjedet på og rekker opp hånden.

Å bestemme seg for å bidra slik, og siden faktisk gjøre det – rekke opp hånden – ja, det er noe av det slukeste jeg har gjort. På denne måten har jeg fått uhorvelig mange venner og en gigantisk bekjentskapskrets. Jeg er blitt den jeg er på Ålgård og i Gjesdal ved å rekke opp hånden og si ja. Jeg vil bidra. Jeg vil være med å drive idrettslag. Jeg vil gjerne være med å skape noe sammen med resten av lokalsamfunnet. Det har gitt meg en posisjon i lokalsamfunnet, og det har gitt mitt liv ut over jobb og familie retning og mening. Det er store ord dette, men jeg har realisert meg selv ved å rekke opp hånden.

Dette har vært så viktig for meg at jeg har startet å misjonere for dette. Jeg har gitt andre innflyttere dette som råd om noen har spurt meg, ja uten at de har spurt meg for den saks skyld. Si ja om noen spør om du vil bidra, enten du er innflyttet fra en annen del av Norge som jeg, eller du er langveisfarende. Å rekke opp hånden for lokalsamfunnet og engasjere seg i nabolag, idrettslag, foreningsliv, menighet eller vellag, er min anbefalte vei til integrering i lokalsamfunnet. Jeg tenker på meg selv som et bevis på det. Jeg er vel ikke så aller verst integrert i lokalsamfunnet.

At hver enkelt av oss engasjerer oss slik, er uten tvil samfunnsnyttig. Om vi regnet det inn, ville det utgjort en stor del av BNP. Men mitt poeng ovenfor har handlet mer om verdien det har for hvert enkelt av oss. Det å være bruk for, å være nyttig for andre, skaper en verdi vi ikke skal kimse av. Jeg har tidligere skrytt av SMIÅ og deres originale og mangslunne virksomhet. Det vil jeg gjøre igjen. SMIÅ evner på en helt spesiell måte å se det enkelte menneskes ressurser, omforme det til arbeidsoppgaver og relasjoner som skaper mening og verdi for den enkelte. SMIÅ kan gjennom sin romslige, uortodokse og aktivitetsskapende virksomhet være et forbilde for både private og offentlige aktører. Med SMIÅ blir det mindre utenforskap og ensomhet.

I høst har ungdomsmiljøet i Gjesdal og på Ålgård havnet i søkelyset. Det er dessverre slik at selv om vi sammen har klart å skape et samfunn der enkeltmenneskene har flere muligheter enn noen gang, så faller mange utenfor, av og til med fatale konsekvenser. Gjesdal kommune har tatt tak i dette, engasjert folkemøter og inngått samarbeid med idrettslag og frivillighet for å nevne noe. Jeg skal være ytterst forsiktig med å utbasunere noen slags fasit her. Men jeg tror at de elementene som vi har sett utgjør en viktig suksess i SMIÅ sitt arbeid, er en del av løsningen også her. Dere kjenner ordtaket om at det trengs en hel landsby for å oppdra et barn. Vi må alle sammen ta del i den jobben det er å være en landsby, ikke bare for mitt og ditt, men for alles barn. Vi må sammen sørge for at også ungdommene opplever at de har en plass og en oppgave i familie, nabolag, skole og lokalsamfunn. Vi må veve et fellesskap som er så tett at alle blir fanget opp, og samtidig så romslig at alle opplever at de har alburom. Det er jobben vår som landsby.

Dere har kanskje hørt noen snakke om kommuner og kommuners organisering som henholdsvis kommune 1.0, kommune 2.0 og kommune 3.0, der navnelappene hentes fra dataspråkets måte å snakke om ulike utgaver eller oppdateringer av programvare. Dette viser til ulike forståelser av hva en kommune skal være og til dens relasjon med innbyggerne. Kommune 1.0 er en litt ovenfra ned type kommune som vet best, er regelstyrt med vekt på faglighet og nøyaktighet. Kommune 2.0 er den brukerrettede kommunen, av mange forstått som en kundeorientert kommune der kunden har rett. Kommune 3.0 er siste versjon av «programvaren» for å styre en kommune. I kortform handler kommune 3.0 om den samarbeidende og den samskapende kommunen, der relasjonen mellom kommunens og dens ansatte og innbyggeren er likeverdig.

Grunntanken i denne siste modellen er at vi får til mye mer om vi slår våre pjalter sammen. Om kommunene, dens innbyggere, næringsliv og resten av sivilsamfunnet drar i samme retning – då får vi utrettet mye mer enn om vi sitter på hver vår teig og holder på med hvert vårt.

Som dere ser er det en klar økonomisk begrunnelse for samskaping og økt samarbeid. Vi får utrettet mer om vi samarbeider godt. Samfunnsøkonomene forteller oss nokså unisont at kommunenes økonomiske handlingsrom i fremtiden blir begrenset fordi alderssammensetningen endrer seg såpass drastisk, at noen kaller det en bølge, eldrebølgen. Vi får kronene til å vare lenger om vi samarbeider bedre kommuner imellom og mellom kommuner og næringsliv, og vi får utrettet mer om vi inviterer innbyggere, frivillighet og foreningsliv inn i denne såkalte samskapingen, der vi i fellesskap utvikler tjenester og tilbud for å møte våre ønsker og behov som innbyggere.

Den økonomiske begrunnelsen for denne nye måten å drive en kommune på er viktig nok, men for meg er den sosiale begrunnelsen enda viktigere. Det er her min og din og alles hånd i været spiller en rolle. Jeg har realisert meg selv ved å rekke opp hånden og bidratt i samfunnsbyggingen. Gjennom dette har jeg fått bidra positivt i lokalsamfunnet, men jeg har fått igjen mer enn jeg har gitt. Jeg er sikker på at mange av dere kjenner dere igjen i min historie. At dere har fått igjen mer enn dere har bidratt. Når vi dras inn i uegennyttige aktiviteter, når vi får utlevert det privilegium det er å stå til tjeneste for andre, være med på noe mer og større enn bare oss selv, da lades våre menneskelige batterier, da fylles vi med indre glød og våre liv får en ekstra mening.

Det vi i Gjesdal kommune kaller Smart Gjesdal handler om det jeg nå har fortalt om. Ja for meg, er det selve kjernen i det vi kaller smarte samfunn. Der er teknologi, økonomisk og økologisk bærekraft selvfølgelig viktig, og dette må Gjesdal som kommune sammen med andre norske kommuner legge stor vekt på i årene som kommer. Skal vi samlet sett ha mulighet til å nå de internasjonale målene som er satt for klimaet, slik at gradestokken ikke stiger mer enn 1, 5 eller 2 grader, da må alle land og alle kommuner i alle land jobbe målrettet. Dette må vi ikke glemme folkens.

Men smarte samfunn handler også om å skape gode samfunn, med åpne og tillitvekkende beslutningsprosesser. Jeg liker å snakke om dette gjennom begrepene sosial og demokratisk bærekraft.

Når vi skaper noe sammen, utvikler vi sammenbindingskraft. Da skaper og utvikler vi de kreftene som binder mennesker og samfunn sammen. Dette gir sosial bærekraft. Gjennom disse sosialt bærekraftige prosessene, er det et uttalt mål, i hvert fall for min del, å skape større aksept for annerledeshet. Som ordfører ser jeg det som en sentral oppgave å skape større toleranse i det lokalsamfunnet jeg virker.

Det norske samfunnet er preget av stor grad av tillit, tillit mellom mennesker og mellom mennesker og myndigheter. Dette er gullstandarden i norsk politikk, også i Gjesdal. Noen ville kanskje si særlig i Gjesdal. Det politiske ordskiftet er respektfullt og ivaretagende på tvers av politiske skillelinjer, uten at det tar bort politisk uenighet og snert. Dette er et godt utgangspunkt for vårt arbeid for å bygge videre og utvikle lokaldemokratiet. Valgdeltakelsen gikk gledelig opp med ca. fem prosent ved høstens valg i Gjesdal. Politisk ledelse i kommunen har et tydelig mål om å styrke innbyggernes innflytelse i utformingen av de beslutninger som skal tas i Gjesdal kommune gjennom innbyggermedvirkning, involvering og samskaping. Slik gis lokaldemokratiet en puls også mellom valg. Slik skaper vi demokratisk bærekraft. Jeg har ved et par tidligere anledninger brukt et ord som lokaldemokratisk fyrårn. Selv om dette er store ord, er det et mål at Gjesdal skal være nettopp det.

Ordet kommune har kommet via fransk fra latinens «communis» som betyr felles. La oss huske og minne hverandre på det. En sjelden gang hører jeg enkeltpersoner omtale kommunen litt foraktelig, oftere litt uinteressert eller likegyldig. Kommunen og de, kan vi si når vi vil være morsom. Men kommunen er ikke de. Kommunen er det vi har felles. Kommunen er vi!

I to år har landets ordførere og varaordførere sammen med de kommunestyret i tillegg peker ut til oppgaven, hatt rett og plikt til å vie innbyggere. Å være giftekniv på denne måten, har blitt en kjær oppgave for oss som har fått den. Selv har jeg i disse to årene viet mange, flest på

Storahuset, men også andre steder både i og utenfor kommunen. Jeg har vært på Hellandtunet, Kronen gård, og Ølbergstranden. Jeg har til og med vært på Preikestolen. Allermest fantastisk var det å få lov til å vie sin egen sønn og svigerdatter en flott sommerdag hjemme i sin egen hage. Det gjorde meg glad og stolt både som far og som ordfører.

Vi har blitt nominert til flere priser for vårt nye sentrum. Vi fikk diplom og hederlig omtale ved to anledninger, mens vi stakk av med den gjeveste prisen av alle, Statens pris for byggkvalitet. Da prisutdeleren leste opp Ålgård nye sentrum som vinner i 2019, stormet jeg jublende scenen sammen med tre ansatte i Gjesdal kommune og en av arkitektene bak herligheten. Dette var kanskje mitt stolteste øyeblikk som ordfører i 2019. Men vi har mye å være stolte av i Gjesdal.

I det blad vi sender ut to ganger per år og som har fått navnet Gjesdalpensjonisten, har jeg glede av å skrive en spalte. I julenummeret fikk min spalte tittelen – Stolt gjesdalbu. Vi har en uendelighet å være stolte av. Vakker natur, flotte bygder og gilde folk. Vi har gode barnehager og skoler, vi har godt helsestell, men jobber for å bli bedre på alle områder. Det er jeg stolt av. Vi har vekst i antall bedrifter og arbeidsplasser. Det er viktig. Dette gjør meg stolt.

Årets budsjett er stramt. Slik er det i år, slik var det i fjor og slik vil det bli til neste år. Så skal vi huske at norske kommuner som har det stramt, har det stramt på et høyt nivå. De aller fleste kommuner utenfor landets grenser ville misunt oss den relative pengerikeligheten som preger både Gjesdal og andre norske kommuner sett i et internasjonalt perspektiv. Jeg nøyer meg med denne internasjonale sammenligningen i år, og lar Brexit være Brexit, Trump være Trump, og lar andre nyttårstaletrengte håndtere de utenrikspolitiske spørsmål som sikkert bør kommenteres.

Om budsjettet er stramt, så viser årets budsjett at vi er opptatt av å bygge fremtiden for kommunens barn og unge. I en kommune med så ung befolkning som Gjesdals, er det både riktig og viktig. Budsjettet viser også vilje til å prioritere og satse på hele kommunen. Det verken er eller skal være kun Ålgård som prioriteres i budsjettsammenheng. At Gjesdal kommune sammen med idrett og lokalsamfunn skal bygge idrettshall i Oltedal og kunstgressbane, tror jeg bidrar til fremtidstro i hele kommunen.

Ordførers nyttårsmottakelse er en mer en tyveåring tradisjon i Gjesdal. Jeg bytter mer enn gjerne ut nyttårskonsert og nyttårshopprenn for å kunne skyte opp noen verbale nyttårsraketter sammen med dere her i dag. Som tradisjonen er, skal vi også i år markere noen av dem blant oss som har vært raske, sterke eller på andre måter utmerket seg sportslig, kulturelt eller gjennom innsats for andre. I år deler vi på vegne av Kongen og slottet også ut kongens fortjenestemedalje til en person som har satt spor etter seg i Gjesdals og Rogalands frivillighet. Med Superlaget fra Ålgård håndballklubb som vant årets Fair play pris, som er turneringens gjeveste pris, under landsturneringen i håndball og fotball for superlag i Stjørdal, kompletteres samlingen utmerkelse og verdige prisvinnere.

Med disse avsluttende ord ønsker jeg dere alle en godt nytt år!

Frode Fjeldsbø

ordfører

